

Vloeken in boeken – waarom zou je?

Als je huisdier zojuist vermoord is met een schroevendraaier, zeg je niet 'jeetje'. Althans; het gros van de mensen zou er dan toch echt een behoorlijke krachtterm uit gooien. Waarom kiezen sommige schrijvers ervoor om hun personages in hun verhalen flink te laten vloeken? En waarom doen andere auteurs dat juist niet? Met soms krampachtige reacties van personages tot gevolg...

Spreektaal

Wil je een dialoog in een verhaal realistisch maken, dan heb je vaak te maken met spreektaal. En in spreektaal wordt nu eenmaal minder 'netjes' gesproken dan in schrijftaal.

Daar kan je als auteur handig gebruik van maken. Het geeft sfeer, kleur en diepte aan je personages als je ze op hun manier laat praten. Inclusief de krachttermen die wel of niet bij die personages passen. Open deurtje: schrijf je over een priester, dan zal die niet zo snel vloeken.

Andere talen

In fantasy heb je ook nog de mogelijkheid om je personages eens lekker los te laten gaan in een andere taal. Zo kun je in mijn (Fréyutaanse) wereld woorden als 'farridah' of 'khidana' tegenkomen. In 'onze' wereld betekent dat niets, maar in de wereld van mijn personages zijn het krachttermen. Net zoals wij in onze wereld woorden als 'fuck' hebben geïntegreerd vanuit een vreemde taal in onze taal, doen mijn fantasyfiguren dat ook.

Waarom zou je er wel of juist niet voor kiezen?

Omdat ik dit onderwerp ontzettend interessant vond, ben ik eens gaan rondvragen. Hoe keken anderen er eigenlijk tegenaan?

'Harder slaan,' zei William. 'Hárder, godver...'

Vesaljev sloeg Williams rechterhand weg, waarna hij een vuistslag op zijn kaak gaf. Hard.

William wankelde achteruit. Hijgend staarde hij naar Vesaljev.

'Jij vloekt niet,' zei Vesaljev.

- ORAGAYN -

Hoe denken mensen uit het vak erover?

Ik heb een aantal vragen gesteld. De eerste die ik aan mijn mini-kruisverhoor onderwierp, was **Pauline Oskam**, vertaler en persklaarmaker.

Vind je het vervelend als er in boeken wordt gevloekt? Leg je daarom een boek aan de kant?

Pauline: “Nee, ik vind het nooit storend als er gevloekt wordt, dat past vaak bij het personage en/of de context. Ik erger me juist eerder aan rare ouderwetse vloeken zoals potdomme of zo. Wie zegt dat nou?”

Hoe kijk jij er als vertaler tegenaan? Vertaal je vloeken altijd met soortgelijke woorden, of gaat dat ook weleens anders (bijvoorbeeld

als een opdrachtgever dat liever wat afzwakt)?

Pauline: “Ik zou me uiteraard houden aan wat de opdrachtgever wil, maar zou bij voorkeur soortgelijke vloekwoorden in het Nederlands gebruiken. Ik zou wel in gesprek gaan met de opdrachtgever erover, omdat ik zelf als lezer dus wel een hekel heb aan dat afgezwakte. Ik vind dat nogal betuttelend eerlijk gezegd. En ik vind dat het onnodig ingrijpt in de stijl van de auteur, die heeft ook niet voor niets voor die vloekwoorden gekozen.”

Is er verder nog iets wat je hieraan zou willen toevoegen?

Pauline: “Ik ben zelf niet religieus of iets dergelijks, er zijn wel vloekwoorden die ik minder prettig vind, maar ik ben zelf op zich ook niet vies van een stevige vloek op zijn tijd. Maar vooral vind ik dat gevloek soms

gewoon in een boek thuishoort, zoals het nu eenmaal ook in de wereld gebeurt.”

Ik parkeer mijn eigen mening nog even op een bankje (daar kom ik straks op terug). De volgende die ik wat vragen voorlegde, was **Erik Schreuder**, eigenaar van uitgeverij Iceberg Books.

Vind je het (als lezer) vervelend als er in boeken wordt gevloekt? En zo ja, zou je het boek daarom aan de kant leggen?

Erik: “Ik vind het zelf niet per se heel vervelend. Ligt ook een beetje aan de mate van godslastering; verdomme is al weer minder erg dan gvd. En of het functioneel is. Past dit bij het karakter?”

Heeft een boek met grof taalgebruik en/of vloeken bij jou als uitgever minder kans om uitgegeven te worden?

Erik: “Als uitgever gaan we er een beetje hetzelfde mee om denk ik. Als het mega grof zou zijn zou ik er inderdaad misschien van afzien om het uit te geven.

Ik denk dat je als uitgever nog wat conservatiever wordt in verband met een bepaalde groep lezers die er erg op tegen is. En wat win je met dat gevloek? Dus als het bepaalde mensen erg voor het hoofd stoot, mag het van mij ook wel wat minder.”

Tot slot legde ik enkele vragen voor aan schrijfcoach **Eveline Broekhuizen**.

Wat vind jij zelf van vloeken in boeken, stoort het jou als er in een boek wordt gevloekt? En zo ja, leg je dan een boek om die reden opzij?

Eveline: “Ik vind dat vloeken er moeten staan om een reden. Omdat het bij het personage past. Omdat het een krachtterm is die de sfeer extra benadrukt. Maar niet te pas en te onpas. En het moet ook echt wel in het genre passen (geen stijlbreuk).”

Geef jij weleens aan auteurs het advies om minder grof taalgebruik en/of vloeken in een boek te gebruiken? Zo ja, waarom dan?

Eveline: “Bij fantasy heb ik weleens aangegeven dat een vloek met ‘God’ erin of een verbastering hiervan niet kan als er niet een God in die fantasywereld bestaat (of Jezus of Maria of zo).

En misschien heb ik bij een boek over persoonlijke ontwikkeling weleens feedback gegeven als: denk je dat jouw doelgroep over zo’n woord zal vallen? Dan open ik de dialoog erover.”

Doelgroep en eigen keuzes

Hoe denk ik er zelf over?

Wie mijn boeken leest, weet hier denk ik het antwoord al op. Ik laat mijn personages vloeken als ze dat willen. Dat zijn echt niet altijd de ‘het kan er nog mee door’-krachttermen. Tegelijk zal ik ze niet snel ‘fuck’ of ‘shit’ laten zeggen, maar dat heeft een taalkundige

achtergrond; het voelt voor mij heel raar om ze in het Engels te laten mopperen. Nee, ik heb

niet alle leenwoorden uit vreemde talen verbannen uit mijn werk (dat vind ik zinloos), maar ik zou het toch echt heel maf vinden als Vesaljev ineens ‘fuck!’ gaat roepen. Dat klopt voor mijn gevoel gewoon niet.

‘Godverdomme’ – ja, dát kan hij misschien

weleens eruit gooien. Als zal hij eerder voor een woord als ‘khidana’ kiezen.

Tegelijk heb je echt niet altijd vloeken of krachttermen nodig in een verhaal. Soms is het zelfs een zwaktebod. Je personage mag best een goede reden hebben om eens flink tekeer te gaan. Laat hem/haar/x niet vloeken omdat het kan, maar omdat het in de context past. (Zoals wanneer er de geliefde huiskat wordt gevonden, doorboord met een schroevendraaier. Dan zegt een personage, in

mijn beleving, echt geen ‘jeetje’.)

Wat mij wel opvalt, is dat er bij het beoordelen of een vloek wel of niet in een verhaal thuishoort, vaak wordt gekeken naar wat een (potentiële) lezer al dan niet zal denken. Natuurlijk, je

boek moet gelezen worden. Je wil geen lezers kwijtraken om zoiets sufs als een lelijk woord. Maar moet je je als auteur dan altijd conformeren? Moet je jouw personage ‘aanpassen’, omdat een lezer misschien wel zal schrikken?

Voors en tegens

In het echte leven wordt er aardig wat gevloekt. En gemopperd. Wil dat zeggen dat je het ‘dus’ ook in een boek moet gebruiken? Absoluut niet. Er zijn prima boeken zonder een vloek erin.

Ik erger me persoonlijk alleen aan een tuttige reactie, als het ook echt onrealistisch of bijna gecensureerd aanvoelt. Alsof de schrijver niet durfde, of iets dergelijks. Geforceerd nette reacties van een personage zijn voor mij echt de doodsteek van een verhaal. En, laten we wel wezen, je kan dat als schrijver ook heel

eenvoudig oplossen; er bestaat ook nog de indirecte rede. Dan krijg je – om even op die arme kat terug te komen – een reactie als *Ze vloekte en barstte in tranen uit*. Niemand heeft er last van als je het op die manier oplost.

Wat je ook beslist, het is belangrijk om te weten waarom je jouw keuze maakt. Zorg dat je heel goed weet waarom jouw personage juist wel of niet vloekt.

Hoe denk jij erover?

Wat vind jij van vloeken (of andere krachttermen) in boeken? Laat het me weten! Dat kan in een reactie op een van de socials, of door een e-mail te sturen naar info@verhalenninja.nl.

Ik wil graag Pauline, Erik en Eveline bedanken voor hun reacties op mijn vragen.